

Uredništvo in uprava:
Strossmajerjev trg 1 / Tel. št. 73

Leto XXIV Št. 33.
Kranj, 17. avgusta 1940.

Izhaja vsako soboto
Naročnina: celoletno din 40,
polletno din 20, četrletno din 10

Več gospodarskega optimizma

Svetovno gospodarstvo in z njim vred tudi naše se je z nastankom evropske vojne v minulih jeseni znašlo nenadoma v čisto novni, nepričakovani položaji. Bili smo priče trenutkom, ko je v prvi paniki vseh gospodarstev nastal strah, kakšne posledice bo rodila nastala vojna na gospodarskem polju v Evropi, zlasti še, ker je vse pričakovalo, da se bo vojni požar razširil po vsej Evropi. Čeprav nekaterim državam — med njimi tudi naši — ni grozila nevarnost direktnega napada, je bil vendar prvi vtis presilen, da bi ljudje, med njimi tudi gospodarski krogi, mogli obdržati močne živce. Gospodarsko življenje v pretekli jeseni je nenadoma zastalo, ljudje so kupovali le najnujnejše stvari, vsak se je bal karkoli investirati, ker je mislil, da bo potreboval denar, če bo moral bežati po svetu. Skratka pokazalo se je, da nas vsaka težja preizkušnja vrže iz ravnotežja, da smo veliko premalo zreli za uspešno organizacijo gospodarstva v vojnem času, v kolikor nastale razmere povzročajo novo stanje tudi pri nas.

In vse od nastanka teh nemirnih časov v Evropi se naše gospodarstvo nahaja v labilnem položaju. Res je, da se svetovno gospodarstvo posameznih držav prepleta med seboj in da težko na enem koncu povzroči odmev na nasprotnem vendar pri boljši, hitrejši in bolj ekonomski organizaciji ter večjem razumevanju s strani merodajnih oblasti, pa tudi ob večjem gospodarskem optimizmu s strani gospodarskih krogov in konzumentov vobče bi se dale odpraviti tako silne in težke pogoje, kot je pomanjkanje nekaterih vrst blaga, poudaritev najnujnejših življenjskih potrebščin, zlasti pa verženje in prekupevanje.

Pravijo, da se sistem kart in z njimi združeno racionalno porabljanje vseh pridelkov, živil in drugih predmetov pri nas ne bi obnesel, ker bi to narod preveč zadelo v živo, vendar pa je po drugi strani res, da sedanji gospodarski sistem rodi toliko pogrsk in toliko nezadovoljstva, da bi bila zelo potrebna močna roka, ki bi znala poskrbeti za dovoljno množino prehrane za bodoče mesce, oziroma da prihodnje letine in ki bi tudi bila v stanju, da z železno disciplino pravično porazdeli prehranjevalna sredstva med prebivalstvo.

Ni pravično in socialno, da so na pr. nekateri moko kupili po din 2,50, medtem ko jo drugi plačujejo po 3,50, ali pa se zna zgoditi, da je še po tej ceni ne bodo mogli dobiti. Popis zalog bo sicer trd ukrep, toda pravičen, če se bo izvajal brez korupcije in veriženja. Da bomo srečno in brez hujših pretresov prebrdili sedanje gospodarske težave, da ne govorimo o vojni, bi treba sodelovanja, potrpežljivosti in discipline vsega naroda, zabrani pa naj se že končno izrabljanje naroda, kmečkega in delavskega ljudstva s strani velekapitala, tovarnarjev in veletrgovcev.

In tako se dogaja, da naše gospodarstvo v nekem neuravnoteženem stanju niha sem in tja in se skuša prilagoditi trenutnemu položaju evropskega gospodarstva sploh. V kolikor ni mogoča neka premočnost v našem gospodarstvu in trgovini na zunanji, bi pa to upravičeno pričakovali na znotraj. Kar se je namreč posrečilo našima velikima sosedama Nemčiji in Italiji, da sta že veli let pred nastopom vojne znali usmeriti vse gospodarstvo na en sam tip državne organizacije in kontrole in tej podrediti vsako privatno udejstvovanje, da sta naučili trgovce prodajati po maksimalnih cenah, prebivalstvo pa odvaditi od raznih navad in luksuza, bi se tudi pri nas v neki milejši obliki dal izvesti načrt, da se podvrže državni kontroli in disciplini gospodarsko udejstvovanje celote, združb kakor tudi posameznika.

Pri nas podjetnik, čim zasluži, da bo lobiček manjši, že skuša reducirati obrat, pri tem pa se ne meni za usodo delavstva in nameščen-

Vojna bremena

Vojna, ki je lansko leto izbruhnila v Evropi, terja od vseh držav in narodov svoje žrtve. Od enih večje od drugih manjše. Nekateri narodi so morali na svoji koži preizkusiti vse grozote vojne, ko so se borili za življenje in smrt, ko so bila uničena številna mesta, naselja in polja ter dragocene industrijske naprave, ko je vojna potegnila v svoji strahotni vrtnice tudi civilno prebivalstvo in ga pognala v pregnanstvo, v bedo in trpljenje. Pa tudi nevojskujče se države nosijo težka bremena vojne. V naši državi smo bili po zaslugi modrega in previdnega vodstva obvarovani vseh opisanih žrtv in strahot vojne vojskujče se države, niso pa nam bila prizanešana bremena, ki jih nujno prinaša nered v političnem in gospodarskem življenju vojskujčih se držav.

Smo na eksponirani točki, kjer se križajo ideološki tokovi, diplomatični in strateški načrti. Kljub temu eksponiranju in stalni nevarnosti, pa je naša državna uprava bremena, ki bi jih po naravni stvari morali prenašati, olajšala in omilila v toliki meri, da kljub velikim težavam naše gospodarstvo še ni v nobeni večji nevarnosti. Države, ki so v podobnem položaju kot je naša, v boju proti neredu daleko niso imele toliko uspeha.

Mnogo žrtv prenaša naš delavski pa tudi uradniški stan, ker radi rasteče draginje čisto prihaja v težak položaj. Se večje žrtve doprinesejo fantje in moške na orožnih vajah pa tudi posestniki raznih vozil in vprežne živine. Podpora družinam vpoklicancev je za naše draginske razmere občutno premajhna. Fantje in moške pa na vojskih vajah ne morejo ničesar storiti za svoje bližnje, četudi bi še tako radi delali in služili kruh svojim dragim. Lastniki vprežne živine zlasti kmetje ter lastniki raznih vozil pa ne morejo v toliki meri izvrševati svojih poslov, kakor bi jih sicer zmogli in se jim zdi težko razumljivo, zakaj mora njihov konj stati v pripravljenosti v kakem gozdu, ko je vendar tako potreben pri poljskem delu. Zgolj samo ta bremena ustvarjajo pri manj poučenih ljudeh nerazpoloženje, in kaj rado se prav brezmiselno zabavljajo. Če pa se pri tako velikem organizmu, kakor je naša vojska, pripetijo še kake manjše nerednosti, ali nevedčnosti, potem to pograbijo subverzivni elementi, ki vsako stvar slikajo še v temnejših barvah in si pri tem celo izmišljajo popolnoma neresnične stvari.

Često se pri nas ponavlja izmišljotina, da n. pr. v banovini Hrvatski vojaška oblast vse drugače postopa kot pri nas. Tako drugod kot pri nas se pri gotovih ednicah izmenjujejo vojski v rednih presledkih. So pa edince, pri katerih je izmenjevanje zelo oteženo. Za vse nevedčnosti pa se išče čisto drugo vzroka, kot pa v resnici je. Tako so celo nekateri manj poučeni funkcionarji vojaške uprave mislili, da so posameznim pomanjkljivostim, zlasti pri vpo-

stvi, ker mu pač vsa dejanja narekujejo njegove brezobzirni egoizem. Namesto da bi bil podjetnik v službi države in splošnosti, pa so mu mar le njegovi najbližji interesi. In tako se je pri nas razpasel pogubni razkrajajoči egoizem že med vse stanovce, vse od največjega podjetnika do skromnega obrtnika in trgovca ter kmeta in to je najhujša rak-rana, ki slabi našo udarno moč na znotraj in na zunanji. Ali ne posnemamo v tem pogledu Francozov in Angležev, čeprav se norčujemo iz njih in se čudimo njihovim slabostim. Pri nas je položaj še toliko bolj žalosten in obupen, ker je naš narod propadel moralno tako v kratkem času, medtem ko pri zapadnih narodih opazimo razkroj že skozi dolga desetletja.

Zato bi želeli med našimi gospodarskimi krogi manj egoizma, manj želje po dobičkarstvu, pa toliko več optimizma, da se poskrbi za kruh ljudem, četudi pri tem dobički niso največji. Celotno v tistih državah, ki se vojskujejo, gre

klicih vprežne živine, krive upravne oblasti, odnosno celo naši župani.

Vsak pameten človek rajši potrpi, kot bi pa radi kakih težav in nedostatkov delal krivico svoji lastni državi, ker ve, da bi bilo gorje neprimerno večje, če ne bi bilo teh žrtv.

Predvsem pa moramo ugotoviti, da vojaška uprava skuša v mejah možnosti odpraviti vse nevedčnosti in olajšati čimbolj ta težka bremena. Naši zastopniki najdejo povsod dobro voljo in pripravljenost pomagati, če so dani pogoji za pomoč. Često pa morajo naši zastopniki zvedeti, da je večina pritoževanja in godrnjanja nastala na podlagi neresničnih vesti, ki so imele namen, da ustvarijo med narodom zmedo in nerazpoloženje.

Take skušnje je doživel naš senator g. Brodar, kateremu so se mnogi ljudje pritoževali in ki je dobival tudi razna anonimna pisma. Naš urednik se je zgledil pri g. senatorju, ki je sam obiskal vojske na raznih krajih ter interveniral pri raznih komandantih glede dopustov in izmenjave moštva ter odpusta konj. Našemu uredniku, ki se je zgledil pri g. Brodarju, je g. senator povedal, da so vsi komandanti izrazili mnenje, da so naši fantje in moške dobri in poslušni vojaki, da pa imajo mnogi med njimi veliko pogrsko t. j. pijančevanje. Pijančevanje je bilo edini razlog, da je vojaška uprava premeštila vojaštvo iz naseljenih krajev. Intervencije g. senatorja so povsod naletele na največje razumevanje in je dobil zagotovilo, da bo vojaška uprava vsem pametnim zahtevam ustregla. Naši fantje in moške so posebno zadovoljni, ker služijo v domačih krajih in jim ni treba hoditi daleč od doma. Tako bo slovenski narod, če bo potreba, mogel braniti sam svojo lastno zemljo.

Zanimaj se je dalje za odkup konj, za njih izposojevanje in redno vračanje. Zvedel je, da velika večina kmetov noče prodati konj, da pa bodo konji, ki so poginili, v redu plačani. Izposojevanje konj za poljsko delo se že vrši, kolikor je to pač možno in bo tudi vračanje konj bolj redno.

G. senator je tudi povedal, da je interveniral na pristojnih mestih radi prenikljivosti podpora in radi prepočasnega izplačevanja. Obljubil se mu je, da se bodo podpore po možnosti zvišale in da se bodo izplačevale takoj po vpoklicu. Interveniral je tudi pri g. min. predsedniku Cvetkoviču na Bledu in na vseh pristojnih mestih v Beogradu, da se pomanjkljivosti, ki jih je mogel ugotoviti, takoj odpravijo. Tako se tudi s strani naših zastopnikov vse stori, da se nam od zunaj vsiljena bremena omilijo in olajšajo. Sicer pa nas Bog obvaruj še nadalje pred vojnimi grozotami. Te težave bomo lahko prebrdili in se ne bomo dali od nikogar begiti. Apeliramo na vse zavedne in razsodne Slovence, naj se drže navodil danih od predpostavljanih.

gospodarstvo nemoteno pot naprej, če ne še celo v pospešenem tempu. Izjema je le tam, kjer so bile vse industrijske in gospodarske naprave uničene. Zakaj torej ne bi pri nas mobilizirali vseh gospodarskih sil za dvig domačega, notranjega gospodarstva kot za podživetev gospodarskih stikov z drugimi državami. Saj vsi vemo, koliko neresenih, važnih nalog nas še čaka.

Kljub temu, da je svet okrog nas v ognju, da je evropsko gospodarstvo postavljeno pred težko preizkušnjo in na čisto nove temelje — zlasti zaradi novega gospodarskega sistema avtoritativnih držav — pa mora biti v nas več gospodarskega optimizma, več vere v bodočnost in v nas same, v svojo moč in sposobnosti, s katerimi bomo premagali te nenormalne čase. Poleg tega pa nam je potrebno več poštenosti, požrtvovalnosti, socialnega čuta, srčnega za skupnost in več ljubezni do bližnjega in do domovine.

Pozdrav tečajnikom KA v Kranju

Narodni odbor KA prireja od 15. do 19. avgusta v Kranju prvi versko-obnovitveni tečaj, ki naj zbere vso slovensko katoliško inteligenco k skupnemu razmišljanju o vseh sodobnih vprašanjih. Še prav posebno pa je namen tega tečaja, da se v času, ko povsod okrog nas rujejo veri sovražne ideologije in sistemi, med našo katoliško inteligenco še bolj poživijo in potrdijo večnostna verska načela, katera edina kažejo pravo pot v življenju posameznika in naroda. Proučevanje odnosa vere do vsega javnega in privatnega življenja in vseh vprašanj, ki so s tem v zvezi, je zato danes naravnost življenjsko važno in aktualno bolj kot kdaj poprej.

V Kranju se je zbrala naša katoliška inteligenca iz različnih stanov in poklicev. Od vseh krajev naše lepe Slovenije je so prihiteli udeleženci tečaja, največ jih bo pa iz slovenske prestolnice Ljubljane in iz Kranja z okolice. Vsem tem dragim gostom, ki te dni bivajo v naši sredi, naj velja naš topli in prisrčni pozdrav, delo tečaja pa naj bo deležno obilnega božjega blagoslova!

*

Navodila tečajnikom! Dodatno k navodilom objavljenim v „Slovenca“, sporočamo tečajnikom, da se vrši služba božja vsako jutro ob polni 8 v Rožnovenški cerkvi. Predavanja se vrše v dvorani deške ljudske šole in se prično zjutraj ob polni 9, popoldne pa ob 3.

Pripravljalni odbor.

Jesenski velesejem

Ljubljanski velesejem, ki je s svojimi vsakoletnimi prireditvami odraz kulturnega in gospodarskega izživljanja Slovencev, je nekaj svojvrstno našega in ima ukoreninjeno tradicijo. To se je videlo letos spomladi, ko je moral spomladanski velesejem biti odložen. Vsi smo ga pogrešali. Jesenski velesejem pa bomo imeli in sicer od 31. avgusta do 9. septembra. Obsegal bo poleg industrije in obrti tudi posebne razstave iz kulturnega in gospodarskega področja. Te razstave bodo plod dela mnogih pridnih rok, ki so se trudile in ustvarjale čez poletje. Zlata jesen bo odprla vrata do njih, zato je tudi geslo jesenskih velesejskih prireditev „Ljubljane v jeseni“.

Jesenska velesejska prireditev se vrši pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. Posebne razstave: Pohištvo in stanovanjske oprema. Mala obrt. Turizem (prirediti Zvezi za tujski promet v Ljubljani in Mariboru). Razstava motornih in brezmotornih letal ter modelov. (Priredi Aeroklub „Naša krila“ v Ljubljani). Aktivna in pasivna obramba pred napadi iz zraka. (Priredi Zaščitni urad Mestnega poglavarstva v Ljubljani). Zohna tehnika. (Priredi Društvo zobnih tehnikov ob svojem 30-letnem jubileju). Naša vsakdanja prehrana. (Priredi Zveza gospodinj.) Razstava cvetja in zelenjave. (Priredi Vrtnarski odsek Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani). Razstava perutnine, golbov in kuncev. (Priredi društvo „Rejce malih živali“ v Ljubljani). Razstava likovne umetnosti.

Ljubljanski velesejem ima lepo prostrano zabavišče, ki nudi obiskovalcem mnogo razvedrila, kapljico iz domačih vinogradov in pivovarn ter dober prigrizek domače živilske industrije in obrti. Posebna zanimivost bodo večerne predstave „Totega teatra“. Tekmovanje jugoslovanskih harmonikarjev, ki je na Ljubljanskem velesejmu že tradicionalno, bo v nedeljo 8. septembra 1940. Za obiskovalce velesejma (izvzemši metnike permanentnih legitimacij iz Ljubljane) je uprava nabavila lepo število izbranih daril.

Deset let tekstilne šole v Kranju

Pripravlja se gradnja novega šolskega poslopja z vsemi pripadajočimi delavnicami in laboratoriji. Zavod se bo preobrazil v štiri letno srednje tehnično šolo.

Nekaj iz zgodovine šole.

Letošnjo jesen poteče deset let, ko se je v Kranju ustanovila tekstilna šola. Vedno bolj razvijajoča se tekstilna industrija v Sloveniji je čisto naravno zahtevala, da se ustanovi šola, v kateri se bodo izobraževali domači tekstilni tehniki in mojstri, ki naj sčasoma prevzamejo ona mesta v naših tekstilnih tovarnah, katera so do tedaj izključno vršili tujci. Kranjska občina, ki je že itak izgubila renomirano puškarsko šolo, se je morala močno poboriti in oskrbeti potrebne pogoje kot je n. pr. nastanitev šole, da se je tekstilna šola naselila v Kranju, kajti tudi druga mesta, zlasti Maribor so šoli nudila pogoje naselitve. Čisto razumljivo je, da je kranjska občina imela velik interes na tem, da pridobi v svojo sredo novo ustanovljeno strokovno šolo, ker se je v Kranju ravno v tistih letih obetal tekstilni industriji najljubši razvoj. Tovarniški zavodov pa v državi razen šole v Leskovcu ni bilo in so se do tedaj šolali naši tekstilni tehniki v inozemstvu, zlasti na Češkem, kar pa je bilo združeno z materialnimi žrtvami. Tako vidimo, da je vse polno razlogov govorilo za ustanovitev tekstilne šole v Sloveniji, katero zelo radi obiskujejo tudi dijaki iz južnih krajev ter si je v kratkih letih svojega obstoja pridobila zaslužen sloves.

Ker je torej kranjska občina nudila šoli potrebne predpogoje, se je šola naselila v Kranju. Dobro se še spominjamo skromnih začetkov šole, ko je bila nekaj časa nastanjena v suterenu Narodnega doma, dokler niso bili urejeni prostori v sedanjem poslopiju. Pod spretnim vodstvom pa se je šola hitro organizirala. Uredila si je svoje učilnice, delavnice, laboratorije, nabavila si je potrebne stroje, da je mogla vršiti svojo nalogo. Razvoj je šel tako naglo svojo pot naprej, da je sedanje poslopje že premajhno in ne odgovarja več, zato se pripravljajo gradnja novega šolskega poslopja z vsemi pripadajočimi delavnicami, laboratoriji in učilnicami.

Iz zgodovine zavoda posnemamo, da je bila tekstilna šola v Kranju ustanovljena z odlokom ministrstva za trgovino in industrijo z dne 14. maja 1930 in predstavlja tipično strokovno industrijsko šolo, organizirano po vzoru dvestoletnih tekstilnih šol v inozemstvu. Za vstop v šolo se zahtevajo 4 razredni srednje ali meščanske šole z dovršenim izpitom. Izbira kandidatov se vrši na podlagi dosedanjih učnih uspehov in rezultatov psihotehniške sprejemne izkušnje, ki pokažejo njihovo nadarjenost za tekstilno stroko. V šoli dobe učenci podrobno znanje iz tkalstva in pregledno znanje iz vseh panog tekstilne industrije. Pouk traja dve leti. Po dovršenem drugem letniku polagajo absolventi zaključni izpit. Dosedanji absolventi so po večini vsi zaposleni in jih je v službah že več kot sto. Nekateri imajo prav dobro mesta. Nekaj jih služi v Kranju, zelo veliko v Mariboru, pa tudi po banovini Hrvaški. Dosedaj je bila potreba s strani tovarn po domačih mojstrih še vedno večja kot je pa šola dala absolventov. V kolikor nekateri sedaj niso zaposleni, so vzrok sedanje težke razmere v tekstilni industriji. Tekstilna šola v Kranju je menda edini šolski zavod, ki svojim učencem oskrbi tudi takojšnjo zaposlitev. Zanimanje za tekstilno šolo s strani staršev in učencev je bilo že od vsega početka zelo veliko in še vedno narašča, tako da je ravnateljstvo moralo odkloniti za sprejem veliko reflektantov, ker sedanji prostori ne dovoljujejo nastanitve večjega števila učencev.

Pozabiti tudi ne smemo raznih dobrotnikov šole, tako bivši občinski odbor in pozneje banovina, bana g. dr. Marka Natlačen, ter gg. tovarnarjev iz Slovenije, ki so mnogo pripomogli z raznimi prispevki in darili k notranji ureditvi šole. Na čelu šolskega odbora je ravnatelj „Jugočeške“ g. Horwitz Maks, ki se skozi vsa leta zelo podpira zavod, podpredsednik pa je kranjski župan g. Česenj Karol, v odboru pa so še drugi gg. tovarnarji iz Slovenije.

Z odlokom kr. banske uprave v Ljubljani z dne 1. avgusta 1933. je bilo pri drž. tekstilni šoli v Kranju ustanovljeno „Banovinsko preizkuševališče za tekstilno industrijo“.

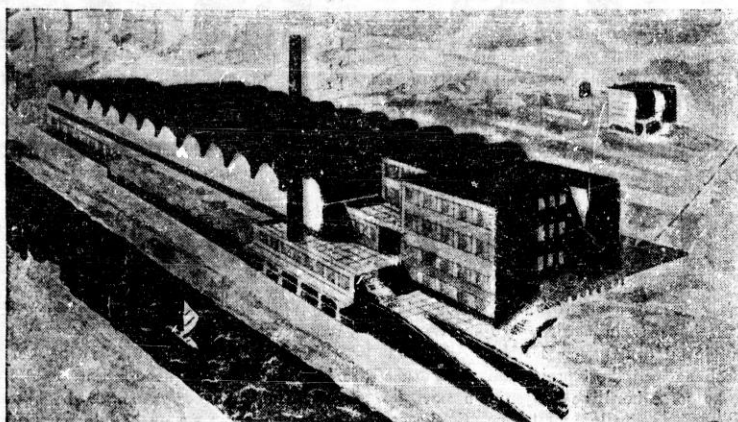
Priprave za novo šolsko poslopje.

V teku so priprave za gradbo novega šolskega poslopja ter potrebnih delavnic in laboratorijev, ker se bo mogla šola preurediti v štiriletno srednje tehnično šolo s tekstilno mehaničnim in kemijskim oddelkom.

G. ban dr. Natlačen je z odlokom z dne 12. aprila 1940 odobril podrobne načrte in proračun za novo šolsko poslopje v znesku din 5.585.822,25. Prvotni načrt je znašal sedem in pol milijona. Stavba novega poslopja se bo gra-

dila na zemljišču nad Majdičevim kanalom, kjer se je prej nameravalo graditi kopališče.

Zgradba se deli v šolski del s predavalnicami, risalnicami, laboratoriji in upravnimi prostori ter v objekt z delavnicami za praktične vaje, ki je zamišljen kot vzoren popoln tovarniški obrat v malem.

Načrt nove šolske zgradbe za drž. tekstilno šolo v Kranju

Florisna koncepcija zgradbe je prilagojena terenu. Prostori, ki zahtevajo neposredno zvezo z zunanjimi komunikacijami, so situirani ob cesti, tako n. pr. kotlarna s prostorom za kurivo in strojnico, ki je prav za prav samostojen objekt, vendar pa še interno zvezan s šolskim in tovarniškim delom. Do drugih prostorov je predviden dovolj udoben dovoz. V suterenu šolskega objekta je predvidena menza za učence z gospodinjstskimi prostori. V pritličju so levo in desno od osrednje veže nameščeni upravni prostori, konferenčna soba, knjižnica in stranišča. Sistem z osrednjo vežo je izveden tudi v naslednjih etažah, od katerih je prva izbrabljena za kemične predavalnice in laboratorije, podaljšek veže pa za veliko galejsko predavalnico; druga etaža pa za risalnice in kabinete. Velika risalnica je ločena od veže s skladno steno in se v potrebi združuje z vežo v dvorano za prireditve s površino 145 kv. m. Etaže so povezane z osrednjim stopniščem. Zaklon je dostopen po posebnem stopnišču iz delavnic, z zaklona pa vodi hodnik, ki preide po stopnicah na koto spodnje ceste.

Tovarniški objekt je neposredno zvezan s pritličjem šolskega dela po zveznem hodniku; prehodni člen so garderobe z umivalnico, prhami in stranišči.

II. obrtniška tombola v Kranju

Vršila se bo 8. sept., dobitki bodo pa še lepši kakor lani.

Kranj z vso okolico se že prav marljivo pripravlja na II. obrtniško tombolo, ki se bo vršila 8. septembra v Kranju na Mestnem trgu. Naši marljivci in iznajdljivi obrtniki so lani priredili šele svojo prvo tombolo, vendar so z njo že prvo leto dvignili ogromno zanimanje po vsej Gorenjski za to svojo prireditve. Letos bo prirejena že druga obrtniška tombola, ki bo na ta način postala tradicionalna ravno tako, kakor druge tovrstne prireditve. Male tombole, ki se sedaj vrše vsako nedeljo po različnih krajih in vaseh, se pač ne morejo primerjati z obrtniško tombolo, pa naj si bo v pogledu obsežnosti prireditve same, oziroma bogastvo dobitkov.

Sedanji časi sicer niso preveč naklonjeni izvedbi res velike tombole, kljub temu pa bo zavednost in strnjnost obrtnikov premagala vse te navidezne težave, čeprav bo morda letos nekoliko več žrtev padlo na njihova ramena in tako z vso gotovostjo že danes trdimo, da se bo letošnja tombola samo v nekem oziru razlikovala od lanske, namreč da bo večja, da bo imela še lepše in dragocenejše dobike, da bo

Shedi v delavnicah bodo izdelani po Zeissovem kovinam sistemu, ki dovoljuje maksimalne razpetine in daje zaradi kupolastega prekritja najugodnejše razpršeno svetlobo. Vsi delavniški prostori bodo brez stebrov. Na zapadni strani osrednjega hodnika je predvidena mazalna predilnica za bombaž, pripravljavnica, žkrobnilnica, ročna tkalnica in suha apretura, na vzhodni strani pa skladišča, ključavničarska in mizararska delavnica, mehanična tkalnica, mokra apretura, barvarna ter kemični barvarski in tiskarski laboratorij.

Tako opremljena šola bo mogla v polni meri vršiti svoje naloge.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani je storila vse potrebne ukrepe, da se čimprej prične z gradnjo novega šolskega poslopja, ker je sedanje najeto poslopje za šolo neprimerno. V proračunu za l. 1940-41. je predvidela znesek din 750.000.— za odplačilo dolga, katerega bo na njen račun najela kranjska občina. Od najetja tega posojila je sedaj odvisen pričetek del za novo poslopje. Kranjska mestna občina je v to svrhu poizvedovala pri raznih denarnih zavodih kot Pokojninski zavod, Vzemajna zavarovalnica, Suzor, Priviligrana agrarna banka, toda pri teh zavodih ni uspela, ker ne morejo nuditi tako velike vsote. Kljub temu pa se bodo našli drugi viri, da se bo dobilo vsaj 2 milijona posojila, s katerim zneskom bi se zgradile v prvi vrsti delavnice, ki so šoli nujno potrebne. Upamo, torej, da bo občina z najetjem posojila uspela, da se bodo izvršila vsaj najnujnejša dela, zatem pa izgradnja celotnega načrta nove tekstilne šole v Kranju.

Deset let tekstilne šole v Kranju je pokazalo, kako je ta zavod za razvoj naše industrije potreben, kako se je v tej kratki dobi že lepo razvil in da obeta najlepše izgleda za bodočnost, če bo dobil nove odgovarjajoče prostore, kar je gotovo želja vse šoli naklonjene javnosti in merodajnih oblasti.

še bolje organizirana od lanske.

Obisk obrtniške tombole v Kranju dnj 8. septembra mora postati geslo za vse naše vrle Gorenjce, za vse, ki čutijo z obrtniškim stanom, kajti iz prebitkov obrtniških tombol se bo sezidal v Kranju obrtniški dom, ki predstavlja vzvišen namen in nalogo naših obrtniških organizacij. Ta dom bo še pozni rodov priča o zavednosti obrtništva in o prijateljstvih ter podpornosti obrtnikov, kateri vsi so s svojimi žrtvami doprinesli svoj delež za ta velik smoter. Zato naj po svojih močeh prispevajo k čim lepšim dobitkom tudi drugi gospodarski krogi, saj so obrtniki njihovi dobri odjemalci. V sestavu prebivalstva kranjskega okraja predstavlja obrtništvo zelo močan faktor, ki zasluži pozornost in podporo.

Kakor smo pomenili, bodo letos dobitki še bolj dragoceni in številni, sami praktični izdelki obrtniških rok. Že lanska tombola je nudila tako lepa in številna darila, da so bili obiskovalci naravnost zadivljeni, zlasti še ko so imeli priliko vse to bogastvo si že preje od doma ogledati na razstavi v gimnaziji.

30 letni jubilej Prešernove koče

V nedeljo 11. avgusta so naši planinci na skromen in tih način praznovali in proslavili jubilej 30 letnice Prešernove koče na Stolu. Ker v sedanjih časih glasne proslave niso primerne, se je ta pomembna obletnica proslavila le z izletom planincev, ki so prispeji od blizu in daleč na naše gorenjske planine, na Stol. Ze zvečer je bilo iz doline opaziti kako spinkajo številne lučke, ki so vodile turiste k njihovega cilju. Proti jutru je celo nekoliko rosilo, vendar je potem nastal lep, vroč poleten dan. Tako se je v teku dopoldneva nabralo pri koči okrog 200 turistov. Ob 11 uri je daroval sv. mašo zablazniški domačin pšatelj g. F. S. Finžgar, ki je ob tej priliki imel zelo lep nagovor domoljubnega značaja. V svojem govoru

je naglasil, naj ljubimo naše gore, svojo domovino. Koča je bila vsa z zelenjem okrašana, na vzhodnih vrhah pa je bila pritrjena iz cvetja napravljena številka 30. Prav tako sta bili okrašeni v obednici se nahajajoči sliko direktorja Zupana in pok. dr. Kušarja.

Obrtnem z jubilejem koče so planinci tudi proslavili 10 letnico vestnega službovanja oskrbnice in so ji vsi prav toplo čestitali. Oskrbnica je bila zelo ginjena zaradi pozornosti katere so ji planinci ob tej priliki izkazali. Okrog koče se je razvila prijetna planinska zabava v najlepšem razpoloženju. Glavni odbor pri proslavi je zastopal g. inspektor Wester, SPD podružnico Tržič predsednik g. Salberger z lepimi števili in tržičkih planincev. Osrednje dru-

štvo Ljubljana g. Lajovic, podružnico SPD Kranj predsednik g. Roje Andrej, navzoč je bil direktor v pokajo g. Zupan, ki ima za gradnjo Prešernove koče zelo mnogo zaslug, zlasti veliko pa je bilo domačinov iz vseh krajev izpod Stola.

Vsa slovesnost je bila kot smo že rekli čisto skromnega značaja, izvršena v obliki izleta. Kljub temu pa je bil na dostojen in primeren način proslavljen jubilej 30 letnice slovenske koče na Stolu, ki je bila v tistih časih ena prvih slovenskih planinskih postojank v naših gorah. Naj koča v bodoče vrši svojo nalogo v blagor in korist našega planinstva.

„Likof“ na novem poštnem poslopiju v Kranju

Fretekli teden so delavci in zidarji tvrdke Bidovec dogradili stavbo novega poštnega poslopja v surovem stanju do vrha. Ta teden so postavili že tudi ostreže in ga prekrili, tako da je stavba sedaj že pod streho. Kot je zidarski običaj, se je ob dograditvi stavbe vršil „likof“, katerega se je poleg delavstva udeležilo tudi več zastopnikov poštne direkcije in gradbenega oddelka iz Ljubljane.

Poštno direkcijo je zastopal sam direktor g. Jože Stukelj, z njim pa so prišli svetniki gg. dr. Leber, Eppich, Jereb, Zupanc in Sturm; kranjsko pošto upravo je v odsotnosti upravnika g. Slavca zastopal g. inšpektor Kump Ernest, gradbeno sekcijo banske uprave so zastopali načelnik g. ing. Rueh, višji svetnik ing. Mencinger, ing. Svetina ter še nekaj gospodov od gradbenega oddelka. Kranjsko mestno občino je zastopal član uprave g. Fock Makso, nadzorstvo pa g. ing. Štepančič, podjetje pa g. Bidovec Viktor.

Navzoče goste je pozdravil g. Fock in poudaril nekatere momente iz zgodovine Kranja in iz zgodovine pošte. Pred 40 leti do l. 1898. je bila pošta nastanjena v sedanjem poslopiju hotela „Evropa“. Potem je imela svoje prostore v Rohrmanovi in sedaj v Sirčevi hiši, po 40 letih pa se zopet vrača vis—vis nekdanjih prostorov. G. Fock je potem še govoril o zgodovini in razvoju priprav za novo pošto poslopje.

Drugi je govoril poštni direktor g. Stukelj. Opisal je prilike poštnega erarja v Sloveniji in poudaril, da je to prva pošta, ki se v Sloveniji gradi in ki bo odgovarjala vsem najmodernejšim predpisom, njena avtomatična centrala pa bo omogočala telefoniranje po vsej Gorenjski. G. svetnik Sturm je opisal poslopje s tehničnega vidika; poudaril je, da je moderni razvoj napravil pošto za obrat, v katerem morejo biti koncentrirane najmodernejše tehnološke pridobitve. Zato mora biti temu odgovarjajoče sestavljena vsa stavba. Končno je še naglasil dejstvo, da se mora sedaj izposlovati kredit za paketno pošto na kolodvoru.

„Likof“ komisije se je vršil v hotelu „Evropa“, delavci pa so imeli „likof“ na stavbi. Dobili so pijačo in prizgice ter še po din 40.— na roke. K stroškom za pogostitev so prispevali poštna uprava dogovorno z gradbenim oddelkom banske uprave, g. Fock in tvrdka Bidovec. Delavci so v ta namen prenehali z delom že ob štirih popoldne. Ljubljanski gostje so se odepeljali zvečer ob osmih. Tako je bila dograditev poštnega poslopja v surovem stanju prav pristočno in vzajemno proslavljena. Mi želimo, da bi tej prvi državni stavbi v Kranju kmalu še sledile druge.

Blagoslovitev postaje Otoče-Brezje in proslava Zveze bojnikov

V nedeljo 18. avgusta bo na slovesen način blagoslovljena in otvorjena nova postaja Otoče — Brezje. Ob poli 9 se bodo z vlakom pripeljali visoki cerkveni in državni dostojanstveniki gg. škofa dr. Gregorij Rožman in dr. Tomažič, ban g. dr. Marko Natlačen, šef ljubljanske žel. direkcije ing. Kavčič in drugi. Tem bo prirejen svečan sprejem, nakar bodo sledili pozdravni in slavnostni govori na blagoslovitev nove postaje Otoče — Brezje in spomenika, ki bo stal poleg postaje.

Po končani otvoritvi se bodo visoki gostje odepeljali na Brezje, kjer se bo vršila spominna proslava Zveze bojnikov. Ob 10. uri bo pridila in sv. maša. Pridigoval bo ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, maševal pa mariborski škof g. dr. Tomažič Ivan. Pri slovesnostih v Otočah in na Brezjah bo sodelovala godba.

Nj. Vis. kneginja Olga v Kranju

V ponedeljek se je v Kranju mudila Nj. Vis. kneginja Olga s svojim spremstvom. Obiskala je trgovino M. Česenj, kjer prodajajo leseno blago in kupila več stvari. Plačala je pa mala kneginja. Obisk visokih gostov je v tamkajšnji okolici povzročil veliko pozornost.

Na Mali Šmaren romamo v Ljubno

Slovensko katoliško delavstvo gorenjskega kota poroma s svojci in prijatelji na Mali Šmaren, to je v nedeljo 8. septembra k Mariji na Ljubno. Naj bo to naša velika verska manifestacija, pri kateri se hočemo utrditi v svojem verskem prepričanju, da je mogoče doseči in ohraniti pravi mir ter pravično urediti razmere na svetu le z resničnim upoštevanjem večnostnih resnic, ki jih poznamo iz božjega razodetja.

Ta dan roma v Marijina svetišča vse slovensko katoliško delavstvo. Gorenjski kot v Ljubno. Ljubno leži ob poti s postaje Otoče na Brezje. Spored romarske prireditve je sledeči:

1. Ob 9. dopoldne sv. maša s pridigo v Ljubnem.

2. Po maši javno zborovanje na prostem (pred cerkvijo).

3. Popoldne ob 3 večernice na Brezjah.

Tisti torej, ki pojejo z vlaki, se peljejo do postaje Otoče — Brezje. Poslužimo se nedeljske povratne karte.

Romanje organizira ZZD za svoje člane in vobče za vse slovensko katoliško delavstvo.

Vabljeni so poleg delavcev samih tudi njih svojci in prijatelji.

Drobne novice z Jesenic

Festivalska mora je odlegla. Želimo in upamo, da ne bo morila več našega kraja. Posebni vlak, ki naj bi pripeljal goste s Hrvaškega, je

Štiril nekje na poti. Na Jesenice ga ni bilo. Tudi visoki gostje, katerim na čast so nekateri Jesenčani izobesili zastave, se niso ustavili na Jesenicah. Ker pri „Kranjski“ največ nemško razumejo: Schuster, bleib' bei deinen Leisten: tovarna pri železu, kulturna društva pa pri prosveti!

Policijski komisariat na Jesenicah je prevzel g. France Hartman.

Obesil se je v noči od ponedeljka na torek neki delavec, ki je zaposlen pri gradnji nove bolnice Bratovske skladnice. Zdi se, da je storil nesrečno dejanje v duševni zmedenosti. Doma je iz kamniške okolice in zapušča ženo ter šest otrok.

Naši dijaki iz Razora (dijaški odsek Krekovega prosvetnega društva) so s Cankarjevo dramo Jakob Ruda dosegli višek počitniškega delovanja, ki je bilo kronano z najlepšim uspehom. Občinstvo jih je počastilo s takimi častnimi obiskom, kakor ga gotovo niso pričakovali. Lepa sončna nedelja v avgustu je najmanj primerna za gledališke predstave, ker gre vse v hribe in v kopališča. Zato je bila polna dvorana izraz posebnih simpatij do dijakov. Igro so prav dobro naštudirali in prav tako podali. Marjan Savinšek je režiserski talent in odlični igralci (Jakob Ruda). Posrečeno je razdelil vloge. Tako prijetno je delo, da so prinesli na oder nepokvarjeno Cankarjevo slovenščino. Igro je bilo toliko lažje razumeti, ker jo je g. kaplan Pogorelec v kratkem nagovoru razložil. Verjetno bi dijaki občinstvu ustregli, če bi igro ponovili.

Resne in vesele iz lepega Tržiča

Ogromne davke pobira občina Tržič?

Tako trdijo nekateri davkoplačevalci, pač kar nepremišljeno. Javnost bo zanimalo, koliko dobi občina Tržič od davka, ki ga plača posestnik ali obrtnik.

Na primer: Hišni posestnik dobi od najemnika 100 din najemnine. Od tega se odbije po zakonskem določilu 25% in se obdavči samo 75 din.

Državna zgradarina 120% od 75 din znaša 90 din.

Drž. 2% dopolnilni davek od 75 din znaša 150 din.

Vse doklade pa znašajo 1960% in sicer dobi: Banovina 500% občno, 350% šolsko, 5% kulokovsko in 50% zdravstveno doklado. Skupaj ima banovina doklad 950% od čiste zgradarine 9 din kar znaša 855 din.

Okr. cestni odbor Kranj ima 160% od 9 din. 144 din.

Občina Tržič pa ima 75% doklad od 9 din znaša 675 din.

Vsi skupaj, torej država, banovina, okr. cestni odbor in občine dobe od vsake 100 din plačane najemnine 27,24 din, ali 270%! Občina Tržič sama torej dobi od vsake 100 din najemnine niti ne celih 70%! Vsakdo si torej lahko izračuna, koliko plača občini davka.

Pri pridobinskih davku je račun precej enak. Pretežen del občanov plača pavšalno pridobinsko letnih 120 din. K temu se priračunajo gori označeni 1860% doklad in pa še 80% zbornična doklada. Od onih pa, ki niso pavšalisti, pa dobi občina Tržič procentualno od ugotovljene pridobinske osnove letno 6% ali 6 din!!! Ali so to tako strašne tevilke? Težko je plačevati, res, ampak, to kar plačate davkov, še davno ni vse za občino. Za 6 oz. 70% pa je tcliko hrupa? Saj ima občina težke naloge, ki jih ne more izpolnjevati brez denarja. Mnogi Tržičani ne vedo, kam gre občinski denar. Bom kratko pojasnil: 150% gre za plače (medtem ko gre pri državi, banovini in velikih občinah preko 400% v ta namen!), 40% gre za javno razsvetljavo ter varnost v občini, 50% gre za šole, 270% gre za doplačilo posojil in 120% gre za zaostale račune (letos izjemoma), 170% za ceste in mostove, za letos nameravano pojačanje vodovoda in državno ceste, 5% za gozdove in veterinarstvo, 11% gre za revče (neprimerno več kot v Kranju in drugih občinah banovine), 6% za davke, zavarovalnine, tujski promet in klavnice. Če pogledate proračune države, banovine in velikih občin, boste videli, da gre največji procent izdatkov za odplačilo dolgov. V Tržiču pa je položaj precej boljši. In ali ti hvalovredno, da je občinski odbor rešil težko vprašanje novih občinskih dohodkov? Vprašanje, okoli katerega se je hodilo 20 let! Brez žrtve ni uspeha. Ali ni občina za mal denar kupila lepo posestvo Virje? Ali je napravila tržnice mala stvar? V doglednem času bo tu-

di izpeljana nova cesta za Virjem in tudi šola se bo zgradila.

Da so doklade v Tržiču visoke? Ali ste pomislili, da so druge ogromno višje (ne morda v inozemstvu, kjer so kar strašne) ampak doma v banovini! Pred seboj imam zadnjo številko uradnega lista, ki navaja občinske doklade po okrajih in sicer:

Radovljica 490%, Maribor levi 570%, Kranj 590%, Gornji grad 600%, Lendava 620%, Ljutomer 720%, Murska Sobota 770%, Maribor desni 790%, Kamnik 800%, Ptuj 810%, Šmarje 820%, Ljubljana 860%, Dravograd 890%, Slovenjgradec 910%, Kočevje 920%, Konjice in Celje 930%, Novomesto 940%, Logatec 970%, Brežice 990%, Krško 1010%, Litija 102%, Laško 1080%, Črnomelj 1210%, Škofja Loka 1390%.

To so podatki poprečnine za cele okraje, medtem ko ima ogromen del občin banovine višje doklade kot Tržič. Samo 21 občin v banovini ima manjše doklade kot Tržič, medtem ko ima 380 občin višje doklade. Ali je torej gospodarstvo občine Tržič tako slabo?

Ojačenje vodovoda

se bo izvršilo v kratkem. Licitacija je že razpisana. Občina ima skrb, kako oskrbeti prebivalstvo z vodo za časa dela in kako usmeriti promet. Z dobro voljo občanov pa bo tudi to vprašanje rešeno. Nekaj časa bo pač treba malo potrpljenja. Zadovoljen pa bo gornji konec Tržiča, ki bo končno imel dovolj vode.

Tlakovanje ceste skozi Tržič

se resno pripravlja. Tudi ta licitacija je že razpisana. Upamo, da bo danes leto Tržič drugače izgledal kot sedaj. Tržič bo prvo slovensko podeželsko mesto, ki bo imel tlakovano cesto. Namen občinske uprave je, da tlakuje tudi druge občinske ceste.

Mestni dom v Tržiču

je stal dobrih 3.100.000.— din. Obračun je podal župan v odborovi seji. (Odbor je obračun odobril — stran 158 sejnega zapiska 2. vrstice). Ali ni lepo, da je en milijon od tega, kar je občinski dom stal, že plačano? Čez 12 let, morda pa še prej bo vse plačano in potem nihče več ne bo mislil, koliko je dom stal. Mestni dom pa bo le nosil letno 200.000.— dohodka.

— Koliko sme v Tržiču kdo tehtati? —

Zakaj pripovedujem danes o davkih? Pred par dnevi je bil pri meni v pisarni sicer zelo ugleden mojster Anton in mi pravil o ogromnih občinskih dokladah. Ni poslušal mojih strokovnih dokazovanj, ampak je trdil, da 600% tega, kar on dobi od strank za stanovanje, vzamejo doklade. Zato danes javno računam

občinske davke, ker bo račun marsikoga zanimal. Morda bo mojster Anton sedaj veroval? Če noče, naj predloži moj račun davčnemu uradniku v kontrolo. Zadanji se je spravil na moj „krof“ predničar Nace v anonimnem pismu Mojster Anton pa se je zgražal, ko je pred leti ob priiki neke komisije tehtal on kot občinski svetovalec 93 kg, župan 94, jaz pa kot

tajnik 95 kg!! Vsi podrejeni se potrudite, da boste tehtali manj kot vaši šji. Lekarna Dabovce na plan. Ponudi svoj čaj vsem podrejenim! Čim višja sarža, več sme tehtať. Tako se bo že oddaleč videlo čim! To je demokracija! Cemu uniforme in naslovi? Teža je merodajna!

Japelj V., Tržič.

Delavski obzornik

Zdravila - specialitete.

Med člani delavskega zavarovanja, obstaja neko določeno mnenje, ki često povzroča nerazpoloženje in nezadovoljstvo. Tako se zelo pogosto označuje bolezensko delavsko zavarovanje kot „aspirinsko zavarovanje“. To predhacvanje izhaja odtd, ker se misli, da je vsako zdravilo, ki izgleda kot bel prašek, „aspirin“.

Ravno tako vlada med zavarovanci misljenje, da so zdravila, katera se dobe pri zdravljenju delavskemu zavarovanju ničvredna. To nazirajo izhaja iz narodnega pregovora, da se „darovanemu konju ne sme gledati na zobe“, ker se namreč misli, da je vse, kar sa daje zastoni, ničvredno. Največkrat pa se sliši očiitek, da delavsko zavarovanje ne daje za zdravljenje zdravil — specialitet. Pri tem se ne razmišlja mnogo, če so posamezna zdravila — specialitete za bolnika res koristna ali ne. Navadno pravijo zavarovanci: „Čital sem v časopisih, kako more to ali ooo specialno zdravilo koristiti.“ Pri tem pa se rado pozablja, da je to pisanje često le plačan reklama večinoma tuje farmacevtske industrije, katera s spretno propagando brez oziira, ali je to in ono zdravilo res koristno za bolnika, hvali svoje specialitete, da na ta način doseže čim večji dobiček. Tako ta propaganda s „specialitetami“ služi često interesom večinoma tuje farmacevtske industrije in ne istočasno zdravju bolnih članov delavskega zavarovanja.

V prometu je približno 30.000 specialitet, izmed katerih se za nekatere dela velika reklama. V resnici pa je izmed teh 30.000 specialitet prav malo res dobrih in koristnih zdravil. Zdravniki zelo pogosto dobivajo brezplačno takozvana zdravila specialitete, ker farmacevtska industrija hoče vplivati tudi na zdravnike in ne samo na bolnike. Malokdaj pa slišimo, da bi zdravniki dobili brezplačno res dobra preizkušena zdravila, ki uspešno učinkujejo pri zdravljenju. Večinoma se pošilja posameznim zdravnikom brezplačno nekoristne in nepotrebne specialitete zaradi reklame. A za ta pogosto nekoristna zdravila — specialitete bi delavsko zavarovanje moralo izdati ogromne vsote. Zato se delavsko zavarovanje po vsem svetu drži načela, da se ne razšiplje zastoni s težavo zbrane delavske doprinose in to ne samo za nepotrebne specialitete, ampak za nekoristna zdravila sploh.

Glede predpisovanja zdravil imajo uradovi zdravniki popolno prostost, katera je izražena v „Pravilniku za predpisovanje zdravil delavskega zavarovanja“ in kjer pravi neki odstavek tole: „Uradov zdravnik mora predpisati ono zdravilo, ki je najboljše za zdravljenje brez oziira na njegovo ceno. Najboljše zdravilo je vedno najcenejše, ker hitro pomaga.“ V tem pogledu imamo torej zelo svobodne odredbe. Zgodi se slučaj, da obstojata dve zdravili z istim učinkom in iz istih sestavin, samo vsako ima drugačno ime. Tedaj je zdravnik dolžan, da predpiše zdravilo s pravim imenom, ker je cenejše, ne pa da predpiše zdravilo s patentiranim imenom, katero je zaradi imena večkrat desetkrat dražje, ker se mora plačati patent.

Iz vsega navedenega lahko razvidimo, da vsa gonja, ki se često vodi proti zdravljenju v ustanovah delavskega zavarovanja, v mnogih slučajih izhaja iz nevednosti in nepoznanja opisanih dejstev. Ta nepoučenost in to neznanje pa se večje izkorišča.

Higiena v tovarnah.

Pitna voda.

Premnoga naša podjetja še vedno posvečajo premalo pažnje higieni ureditvi svojih obratnih prostorov. Le prepogosto tudi v novo zgrajenih, sicer lepih tovarnah higienska ureditev prostorov (vodovod, stranišča, umivalni-

ce, tuš kopališča, prostori za počivanje in delavske kuhinje ne izgledajo skoro nič boljše kot pred 50 leti. Pri nas se namreč v mnogih slučajih smatra higienske naprave tovarne za nepotreben izdatek, kateri za obrat tovarne ne predstavlja nobene koristi. Temu pa ni tako. Po vseh državah — pa tudi pri nas je nekaj takih podjetij — se vedno bolj posveča higien-skim prostorom ravno taka pažnja in pozornost kot strojem v dotični tovarni. Imamo več podjetij katera naravnost sem seboj tekmujejo, da bo ta ureditev čim lepša in sodobnejša. Lastniki teh obratov vedo, da dobra higienska ureditev prostorov nevaruje samo zdravja ampak tudi dviga moralo zaposlenih delavcev.

V podjetju, kjer se delavec more dobro umiti, napiti zdrave vode, kjer se lahko odpočije in zavžije kosilo v čistih, toplih prostorih, dela delavec z večjim veseljem, kot v podjetju, kjer ni ne umivalnice, ne primernih stranišč in prostora za počitek in kjer delavca za časa odmora zebe.

So tudi podjetja, ki imajo vse higienske pridobitve, toda teh ne drže v redu. Tak podjetja, oziroma njih lastniki smatrajo, da so stori-li svojo dolžnost napram delavcem, če so zgradili potrebna stranišča, umivalnice itd., za red in čistočo pa naj se potem briga delavci sami. To ne zadostuje. Vse te prostore je treba istočasno vzdrževati v higienem stanju kot delovne prostore tovarne. To je dolžnost podjetja. Kaj pa je dolžnost delavcev? Delavci pa so dolžni, da vse prostore, čim opravijo svojo potrebo, puščajo v takim stanju, v kakršnem jih žele najti, ko se jih bodo zopet posluževali. Če bodo delavci v naših podjetjih med seboj gojili tak način tovariškega občutka in zavesti, se bodo higienske naprave v naših tovarnah lahko vsakomur pokazale kot vzor čistote in reda, medtem ko jih moramo sedaj sramežljivo skrivati.

Zato naj delavci čuvajo red in čistočo ne samo v delovnih prostorih, ampak tudi v straniščih, umivalnicah, prostorih za počitek itd., ker je vse to le v interesu delavčevega zdravja. Neguje naj se v tem oziru tovariškega zavednost.

V naši državi je mnogo tuberkuloze in tudi spolnih bolezni. Zato je zelo važno, na kak način se pije voda v tovarnah. Navadno je za stotine delavce na razpolago samo en kozarec, iz katerega vsi pijejo vodo. Če se voda pije na tako nehiigienški način, obstoja nevarnost, da se delavci okužijo s tuberkulozo, s sifilidom ali z drugimi nalezljivimi boleznimi, ker je dovolj, da samo nekaj delavcev boleha na navedenih boleznih, pa se te bolezni z enim kozarcem prenašajo na vse ostale.

Na res higienški način se pije voda tako, da ima vsak delavec svoj kozarec, iz katerega pije vodo. Na ta način se nalezljive bolezni ne morejo prenašati.

Navedena navodila zato veljajo tako za delodajalce kot za delavce. Oboji naj pazijo, da so vse higienske naprave v podjetju čiste in v redu. Predvsem se je pa paziti, da se ne prenašajo nalezljive bolezni.

Pa še na neko zanimivo ravnanje moramo opozoriti. Često se dogodi, da nadzorna oblast napove neki tovarni inspekcijo in ogled obrata in higienških naprav. V tem slučaju se ti prostori čistijo pomivajo in skrbno vzpostavijo v takšen stan, da kontrola ne more najti nobene napake, ampak mora izreči samo pohvalo. Na ta način se vara delavsko nadzorno oblast. Noben delavec tudi ne sme povedati, da so prostori očisti samo za ta slučaj, sicer pa so v skrajno nehiigienem stanju. To velja zlasti za obratne prostore. Zato inspekcija nikdar ne bi smela svojega prihoda napovedati, ampak naj bi prišla nenapovedano, da bi vse te pogořeške in tiste, ki zanje odgovarjajo zasačila „in flagranti“. Šele potem bi v tovarnah in obratnih prostorih tisti red in izpolnjevanje higienških predpisov, kot to določa delavska zakonodaja.

Westfalski otroci na obisku v Kranju

V Sloveniji se letos mudi na počitnicah kolonija slovenskih otrok iz Westfalije, ki šteje 35 dečkov in deklic. Nabrala jih je po Westfaliji neumorna in požrtvovalna učiteljica gđ. Marija Ažmanova. Otroci so pri nas že tri tedne in se bodo zadržali do prvih dni septembra. Dečki so dosedaj letovali na Zabreški planini pod Stolum, deklice pa v gradu Bokalec pri Ljubljani.

Da se mladim Slovincem iz Westfalije napravi čim prijetnejše bivanje v domovini, se je v Kranju organiziral posebni pripravljalni odbor, ki je povabil otroke v Kranj. Dobra srca so darovala potrebne zneske, da se je mla-

dim Westfalčkom omogočilo prijetno bivanje v Kranju. Mladi gostje so se pripeljali v soboto popoldne in so bili prav prišrčno sprejeti. Njihovega sprejema se je udeležilo precej Kranjčanov. Kot zastopnik občine jih je pozdravil član uprave g. dr. Megušar, zatem pa zastopnik pripravljalnega odbora, deklica in fantek pa sta izročila gđ. Ažmanovi lep gorenjski šopek. V mestu so si gostje ogledali pri „Putniku“ relief Kranja, na pokopališču pa so počastili spomin pesnikov dr. Franceta Prešerna in Simona Jenka. Po kratkem nagovoru in recitaciji iz „Krstu pri Savici“ je možki zbor „Prosvetnega društva“ zapel več pesmi. Večerja

je bila na vrtu hotela „Stare pošte“, kjer so gostje iz Nemčije pokazali, da tudi oni znajo zapeti lepe slovenske pesmi. V nedeljo zjutraj so imeli skupno sv. mašo v župni cerkvi, potem pa so se podali na Šmarjetno goro. Popoldne so se z avtobusom odpeljali v Velesovo, Cerkle in potem čez Predvor in Golnik nazaj v Kranj. V ponedeljek so si še ogledali

razne znamenitosti Kranja, popoldne pa so se podali proti Ljubljani. Nadejamo, se, da smo mladim westfalskim Slovencem po svojih skromnih močeh pripravili nekaj uric veselja in razvedrila in tako storili svojo domovinsko dolžnost, ki nas veže do Slovencev v tujini.

TEDENSKE NOVICE

KRANJ

Sprememba posesti. Znano trgovsko hišo g. Kapušina v Prešernovi ulici je kupil veletrgovec g. Srečko Vidmar lastnik manufakturne trgovine Logar & Kalan na Mestnem trgu.

Umestna prepoved. Te dni je kranjska mestna občina prepovedala kolesarjenje po stezi na Kalvarijo, kar so pešci že davno želeli in pričakovali. Zgodilo se je namreč že več nesreč, ko so brezobzirni kolesarji podrli mimo idočih pešce. Na obeh koncih steze sta sedaj postavljene svari in deske.

Smrti na pasante. Po Prešernovi ulici okrog osme ure zjutraj ni prav priporočljivo hoditi. Ne samo, da tedaj pred vsemi trgovinami prometajo prag, ne ozirajo se na mimoidoče ljudi, ampak se lahko pripeti, da se vsuje na človeka kup smeti. Ta način snajenja prakticirajo v neki hiši blizu tam, kjer Prešernova ulica prehaja proti Mestnemu trgu. Ta način snajenja priporočamo vsem našim gospodinjam! „Kino „Smartinski dom“ praznuje kvaliteten obstoj s predvajanjem naslednjih kvalitetnih filmov: „Donjuanke“, „Marija Antonietta“ in „Poročnik indijske brigade“. Predstave se vrše v petek, soboto, nedeljo, ponedeljek in torek.

V nedeljo 18. VIII. 1940

na prigrizek in dobro kapljico

v gostilni »Planina«

Vsi vlijudno vabljeni!

Se priporočata
Marte in Marjan Pollak.

Seja okrajne JRZ se je vršila pretekli ponedeljek v prostorih hotela „Jelen“. Bila je zelo dobro obiskana in je pokazala razumevanja naših pristašev za vsa politična vprašanja. O zunanjem in notranjem političnem položaju je poročal zelo izpopolnjen gradbeni minister g. dr. Miha Krek. Za vsa njegova izvajanja so mu bili udeleženci močno hvaležni.

Na drž. realni gimnaziji v Kranju se vrše popravni izpiti dne 26., 27. in 28. avgusta. Sprejemni izpiti pa 26. avgusta. Natančen raspored je obešen na oglasni deski gimnazije.

ŠKOFJA LOKA

20-letnica obstoja praznuje letos mestna ubožnica. Je to jubilej tihga in požrtvovalnega karitativnega dela. Pred 20 leti je takratni kaplan g. Filo Terčel videl nujnost, da se organizira pri „as lepo urejena ubožnica. Od leta 1920 — 1938 so ubožnico oskrbovali č. šolske sestre iz Maribora. Od tedaj naprej pa jo oskrbujejo č. sestre Čudodelne svetinje. Ubožnica je uživala zlasti podporo občine, Vincencijeve konference, bivšega župana Hafnerja in sedanjega Zihlerja. Posebno pa so se zanjo zanimali njeni „očetje“: Planina Lovro, Luznar Mihael in sedanji Krek Luka. V ubožnici se je tekmo let že ogromno preuredilo in izboljšalo, kar smo deloma že sproti poročali.

Mestni ubožnici želimo, da bi se pod požrtvovalnim vodstvom č. sester razvila v nadaljnjih 20 letih tako, da bi še vse bolj služila najbednejšim v korist.

Smrtna kosa. Na Poljanski cesti je umrla gostilničarka in trgovka Marija Kovač. V Starem Dvoru, pa je preminul za pljučnico g. Henrik Božič, vpokojeni železničar. Naj v miru počivata!

Nesreča. V soboto sta se peljala z motorjem v Kranj brata Anton in Valentin Kržišnik. Vožila sta z veliko brzino. Na nekem ovinku v Stražišču jima je privozil nasproti tovorni avtomobil g. Antona Ravniharja iz Škofje Loke, katerega je vodil Janez Novinc pravilno po desni strani. Kržišnikova sta se v avto tako silno zaletela, da sta se močno potokla po telesu in imata zlasti hude poškodbe na nogah, katere jima je večkrat zlomilo. Prepeljali so ju takoj v ljubljansko bolnišnico.

Srečo je imel. V Novem predmestju gradi podjetje Čurk iz Ljubljane veliko vilo za g. dr. Viktorja Kocijančiča. Pri tem delu je zaposlen tudi delavec Vinko Novinc, katerega večkrat vrže božjast. Oni dan se je nahajal v višini okoli osem metrov nad zemljo, ko ga je zopet vrglo. Padel je v globoko, a imel je srečo v nesreči. Potolkel se je le nekoliko po glavi in ni dobil hujših poškodb.

Elektrika ga je oplazila. Pri Heinricharju na kolodvoru je imel oprava za električno J. Jenko po domače „Košnjakov“. Nenadoma se je vod odtrgal in ga oplazil po eni strani po dolžini vsega telesa. Dobil je hude opekline, vendar je upanje da bo okreval.

PREDOSLJE

Zahvala. Podpisani Dolhar Franc se tem potom v imenu sorodstva najtopleje zahvaljujem za vse izraze sožalja izrečene ob smrti našega predragega očeta in za obilno spremstvo na njegovi zadnji poti. Vsem Bog plačaj.

Dolhar Franc, Predoslje 40.

SV. JOŠT

Na Sv. Joštu bo v nedeljo, dne 18. avgusta cerkveno prošenje. Zato bo služba božja ob 6 in polt 10 uri.

KRIZE

Tujski promet. Seznam letoviščarjev na občini kaže, da je za dobo do konca julija letos vpisanih 28 gostov, dočim je bilo za isti čas v letu 1939 prigradenih 39 oseb, tako da je bilo lani v času do konca julija 11 gostov več kakor pa letos. Upati je, da bo boljše v drugi polovici sezone, to je v avgustu mescu in pa v posezoni. Vidi se, kako nujna je za občino Križe ustanovitve „Tujsko-prometnega društva“, ki naj bi uvedlo smotno organizacijo letoviščarstva. O delovanju in programu društva je bilo letos spomladi obširno pisano v „Gorenjcu“ v članku: „Naj se organizira tujski promet v občini Križe“. Uspehi ne bodo izostali, če se bo delalo res po načrtu za poživitev tujskega prometa pri nas.

Največja izbira oblek in plaščev za šolarje pri Jazbecu v Kranju. — Cene zmerne. Priporočila se ALBIN JAZBEC v KRANJU.

TRSTENIK

Prostovoljna gasilska četa na Trsteniku priredi v nedeljo dne 25. avgusta veliko vrtno veselico.

Prireditve se vrši na vrtu in v prostorih tovariša Franca Koširja, po domače pri Fendetu. V slučaju slabega vremena se preloži na nedeljo 1. septembra.

Vsa okoliška društva prosimo, da na ta dan ne prirejajo svojih prireditev. Vse prijatelje gasilstva od blizu in daleč pa vlijudno vabimo, da se prav v obilnem številu udeležijo naše prireditve.

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglaših se plača D. 0.50. Najmanjši znesek je 8 D.

Važno! Modroce, otomane, spalne divane itd. izdeluje solidno in po nizki ceni BERNARD MAKŠ, tapetnik — Na skali št. 5. (v hiši g. Šipica)

Kolesa nova ali rabljena kupite po neverjetno nizkih cenah samo pri trvdki Julij Zevnik, Stražišče.

Več stavbnih parcel imam v bližini mlekarske šole v Čirčičah ob novi banovinski cesti na prodaj, ki bi jih po zelo ugodni ceni prodal; naslov pove uprava lista.

Lipo, javor, bukev itd. v hlodih, deskah kupuje Andr. Cufer, Jesenice.

Prazno sobo oddam, Gorenja Sava 8.

Iščem prijatelja, da bi mi posodil 15.000.— din za dograditev hiše, ki bi bila dovršena vredna 80.000.— din. Za jamstvo mu je gozd v ploščini 54.000 kv. m. Prodal bi pa po ugodni ceni tudi samo gozd. Točnejše informacije pri: Gradišar Vinko, Primskovo 144.

Hišo na Primskovem prodam pod ugodnimi pogoji. Naslov v upravi.

Eno ali dvosobno stanovanje, parktirane sobe po 24 m², ena s posebnim vvhodom z vseni pritliklami oddam. Kokriško predmestje 9 (poleg mostu).

Stanovanje 2 sob in kuhinje se išče v mestu ali blizu postaje. Naslov v upravi „Gorenjca“.

Izgubila se je zlata ženska zapetna ura, dne 8. avgusta 1940 v mestu Kranj oziroma na cesti, ki vodi do novega kopališča. — Pošten najditelj se prosi, da jo vrne na upravo lista proti nagradi din 100.—.

Dve dijakinji se sprejemeta na stanovanje in hrano, odnosno samo na stanovanje. Naslov v upravi „Gorenjca“.

Dvo ali trosobno stanovanje z vsemi pritliklami in sončno teraso se odda takoj. Poizve se v upravi lista.

Zračno opremljeno sobo s posebnim vvhodom, s souporabo kopalnice oddam pri novem mostu za župno cerkvijo. Naslov v upravi lista.

Rabim 2 pomočnika za finejša dela takoj. Polak, mizarstvo, Kranj.

PREKLIC

Podpisana Tomažin Franciška, delavčeva žena, Britof, tem potom preklicujem svoje izjave, češ da Jeraj Franc, izdelovatelj cementnih izdelkov v Britofu zato ne more prodati posestev, ker ima vse posestvo v rokah sodnija. Obenem preklicujem vse ostale izrečene izjave kot neresnične.

Tomažin Franciška.

Elektrovarjene štedilnice, kakor tudi vsa ostala ključavničarska dela izvršuje v strokovni izdelavi R. FLORJANČIČ ključavničar KRANJ

Joža Herfort:

15

SIN ČRNIH GORA

Ko jo je zaval v lastno srajco, se ni niti preveč branila, obnemogla od sončne pripeke in gladi. Nekako z lažjim srcem je stopal proti domu, ni še zgubil upanja, da bodo v Črnih gorah le še kdaj kraljevale te ponosne, mogočne ptice.

Pod noč je bil doma, ves vesel, neugnan, toliko, da ni pel. Pozabil je na mladica, ni bil več hud na Freda, saj je bil sam kriv, da je oni vzel iz gnezda mladica, saj mu je sam povedal, da ve za mlade orle in ga sam vabil v Črne gore.

Orlico je poslej negoval, kot neboljeno dete.

Rada je jedla in tudi perot je ni bogve kaj bolela, videlo se je vsaj tako. Markov obraz je žarel od dne do dne bolj. Že je štel dneve, kdaj jo bo nesel do sedla pod jezerom in jo spustil. Toda zmotil se je v svojih računih! Perot je postajala od dne do dne slabša, otekala je in ko je Marko že mislil, da jo bo spustil in šel v mesto, je žalostno podvila glavo, negibno obstala in nehala dihati. Pri njej je bil poslednje ure, v naročju jo je držal in ji gladil lepo sveteče se temnorjavo perje. Ko pa je ugasnil v temnih očeh svet, ko je poslednjič nasršila perje, se tresla in negibno obležala, je zajokal. Venomer jo je gladil in ljubkoval, kot bi hotel vrniti v ponosno telo življenje, nato pa je položil mrtvega ptica kraj sebe, vstal, globoko zajel sapo in iz močnih prs se mu je iztrgalo kot sodba:

„Moje uboge gore, moji orli — z Bogom!“

Na jesen je šel še h Črnemu jezeru ned slalom in tiho hodil okrog skal. Poslavljal se je od rodnih gora. Na zimo ga je spet vzelo mesto.

*

Alma je strmela skozi vlakovo okno v noč. Enakomerno udarjanje koles ji je tako prijetno delo, zakaj dogodki poslednjega dne, rop orla in obnašanje obeh tovarišev jo je vznemirjalo. Ko je vse že skoro pozabila, je spet tiho, komaj slišno zacvilil orli in spet je mislila, na Marka in njegove preteče, temne oči, na plezanje po spolzkih, mokrih, temnih skalah in na vožnjo po divji utesnjeni reki.

Fred pa je bil brezskrben, vesel, da je imel orlička, ki ga bo ukrotil in mu delal družbo. Kmalu je bil sit vsega, sicer je pa bil tudi utrujen in zadržal je.

Drugo jutro ju je sprejelo mesto s svojim hrupom in nemirom. Kar na urno sta se ločila, da naj ga pride obiskat, je dejal in krenil proti domu.

*

Orlička je krstil, postal je Aga. Urno je raste in lepo se je razvijal. Popolnoma krotek je postal. Kmalu je sedel na stolu v Fredovi delavnici, prav nič ga niso motili svetli predmeti in bleščeče Fredovo orodje. Mirno je sedel in s pametnim očesom gledal in zasledoval vsako gospodarjevo kretujo, le včasih je zaklikal z zateglim, glasnim kiki.

Prav spoprijateljila sta se pa z Almo. Vzela si ga je lahko na roko, ga božala, on pa se ji je naslonil na ramo ali lice in se igral z njenimi kodri. Ko je odhajala, jo je vedno klical in šel nerodno se gugaje za njo.

Kmalu mu je obleka zrastle in krila so postala mogočna, velika kraljevska. Sedaj je zletel na okno, gledal na vrt ali cesto in se izprehajal na vrtu, vedno, prav vedno pa se je glasil z dolgim kiki, ni bil zaman kričavi orel.

Fredova delavnica mu je bila stalen dom, tam je posedal ob deževnih dneh in prav nikogar ni motil. Aga je postal lep orel, vsi so mislili, da je orel, toda bila je orlica. Dobro, da tega Marko niti slutil ni. Redko ga je prišel obiskat, raje je govoril ali se sprehajal s Fredom po mestu. Ni hotel videti in gledati orlička, ki ga je izdal in zaslužil sam, čeprav mu ni tega nihče dejal ali očital, očitalo mu je to srce, polno ljubezni do narave in njenih lepot.

Sestanki s Fredom so postajali redkejši, Fred je postal vedno bolj molčeč in sam svoj. Alma je gledala, njeno lice je postajalo od dne do dne prosobjejše. K orliču je še hodila, ga ljubkovala in ga nosila na roki, Fredu pa je postajal zoprni: „Vedno kriči, kot kak paglavec, ne morem mirno delati, vedno me moti. Brž ko sem sam, že pricaplja ali prileti za menoj in sede na stol ter buli čez mojo ramo, kot vol sv. Lukij!“

Alma je molčala, toda tega ni pričakovala, niti slutila, saj je z njo delal prav tako kot z orlom, morda jo je še grje zanamiral.

Vse do zgodnje jeseni sta z Almo še nekako prebela, tedaj pa ji je čvrsto, mirno dejal:

„Alma, jaz odpotujem, orla bom dal v živalski vrt, tja spada, več bo imel prostora in družino. Sploh je neumno, da sem ga imel toliko časa.“

„In da si ga sploh vzel iz gnezda, je-li Fred?“ je toplo dejala Alma. Kot bi ga gad pičil, je skočil in jo divje pogledal.

„Da je bilo neumno praviš? Veš kaj je neumno? Da jaz sploh še sedim tukaj in grubljam čas z orlom, Markom in s teboj! Daleč grem moja pot in visoki so moji cilji. Vse delo, ki sem ga vršil dosedaj, je bilo le igračkjanje proti delu, na katerega grem sedaj. Tudi tebi je sedaj pot prosta, kamor te srce vleče, mene vleče tujina, novo delo in ker delo me je oropalo vseh takomenovanih lepih čustev. Sicer jih niti poznal nisem, najbrže jih tudi nikdar nisem imel.“

(Dalje prihodnjič)